

Riksarkivets tillsynsstrategi 2020-2030

med särskilt fokus 2020-2023

Gäller för	Riksarkivet
Förvaltningsansvarig enhet	Tillsynsenheten
Version	1.0
Hänvisningar till andra beslut	
Föredragande	Petra Dornbusch, enhetschef
Deltog i beredningen	Peter Sivervall, avdelningschef
Datum för ikraftträdande	2020-10-01

Karin Åström Iko

Ändringshistorik (tidigare versioner)

Version	Datum	Kommentar
1.0	2020-09-30	Första utgåva

Inledning och syfte

Denna strategi är beslutad av riksarkivarien och gäller för Riksarkivets tillsyn från och med den 1 oktober 2020. Strategin ska tydliggöra innehållet i Riksarkivets tillsynsverksamhet och hur denna bidrar till myndighetens måluppfyllelse. Strategin ska tydliggöra en långsiktig inriktning för tillsynsverksamheten för åren 2020-2030 i kombination med ett särskilt fokus på de närmaste åren 2020-2023. Därefter är avsikten att särskilt fokus för nästkommande period preciseras.

Strategin innehåller följande delar:

- Allmänt om tillsynsuppdraget, tillsynsobjekten, innehållet i tillsynsverksamheten samt dess intressenter
- Målen för tillsynen, dess koppling till Riksarkivets övergripande mål samt tillsynens delmål
- En effektiv tillsynsverksamhet – hur tillsynen bedrivs, dess metoder och prioriteringar

Tillsynsuppdraget

Enligt arkivlagen (1990:782) 8 § omfattar tillsynen som den statliga arkivmyndigheten utövar att tillsynsobjekten (de arkivbildare som omfattas av tillsynen) fullgör sina skyldigheter som de kommer till uttryck i arkivlagens 3–6 §§, dvs. att uppfylla syftet med arkivbildningen och utföra arkivvårdens olika beståndsdelar. Enligt sin instruktion (SFS 2009:1593) är Riksarkivet statlig arkivmyndighet och ska särskilt verka, enligt 5 § p 1 i instruktionen, för att tillsynsobjekten fullgör sina skyldigheter i enlighet med arkivlagen och arkivförordningen (1991:446).

Riksarkivet ska även enligt sin instruktion ha överinseende över den offentliga arkivverksamheten (2§) och ha nationell överblick (3§). Riksarkivets tillsyn medverkar till utförandet av detta uppdrag. Tillsynsuppdraget specificeras i Riksarkivariens beslut om bas- och tilläggsuppdrag (dnr RA 01-2019/01245, beslutat 2019-05-21) för avdelningen för offentlig informationshantering¹.

Tillsynsobjekten

Tillsynsobjekten utgörs av statliga myndigheter som lyder under departementen i det svenska Regeringskansliet samt de organ som ingår i

¹ 2020-09-01 bytte avdelningen namn till avdelningen för informationshantering

bilagan till Offentlighets- och sekretesslagen (s.k. OSL-organ). Riksdagen och dess myndigheter samt Regeringskansliet och utrikesrepresentationen ingår inte i Riksarkivets tillsynsobjekt.

Till tillsynsobjekten hör även enskilda organ som genom lagstiftning förvarar allmänna handlingar i enlighet med överlämnandelagar (bolag som övertagit myndigheters handlingar och Svenska kyrkan handlingar tillkomna före 2000). För exakt definition se bilaga 1.

Innehållet i Riksarkivets tillsyn

I Riksarkivets tillsyn ingår att:

- inspektera och vid behov förelägga om åtgärder,
- ge råd rörande och
- utvärdera

den offentliga förvaltningens arkivhantering utifrån de mål som uttrycks i arkivlagen samt de krav som ställs genom Riksarkivets föreskrifter. Inspektionsverksamheten omfattar endast tillsynsobjekten, medan rådgivning även omfattar kommuner, regioner och i viss mån enskilda. Även utvärderingen omfattar hela den offentliga förvaltningen. Som grund för inspektion och rådgivning ligger tolkning och tillämpning av regler inom området.

I tillsynen ingår även att

- föra register över, ta emot årliga rapporter samt förmedla ansökningar till Kulturdepartementet om förvaringstid från enskilda organ som förvarar allmänna handlingar med stöd av överlämnandelagen (2015:602)
- avge yttranden till tillsynsobjekten i samband med om-, ny och tillbyggnad av arkivlokal samt hyrd arkivlokal i enlighet med ArkivF 18 § och RA-FS 2013:4, 3 kap 1 §),
- ta emot anmälan om och besluta om åtgärder rörande skador på fysiska databärare, främst papper, hos tillsynsobjekten i enlighet med RA-FS 2006:1, 8 kap 6 §)
- ta emot rapporter och dokumentation från tillsynsobjekten som överlämnar och införlivar arkivhandlingar i samband med verksamhetsövergång i enlighet med RA-FS 2019:2, 9 kap 5-6 §§)

I tillsynsverksamheten ingår även följande aktiviteter med omedelbar anknytning till tillsynen, att

- bevaka gruppen tillsynsobjekt (nya och upphörda myndigheter och indikationer om brister i regelefterlevnaden)
- utveckla tillsynsverksamheten samt
- på strategisk nivå samverka med offentlig förvaltning i tillsynsfrågor

- informera om tillsynsverksamheten och svara på frågor
- delta i konferenser på arkivområdet
- omvärldsbevakning

Samtliga aktiviteter genomförs med metoder som beskrivs i denna strategi. Tillsynsverksamheten deltar även i Riksarkivets främjande av informationshantering.

Intressenter

Tillsynsobjekten är verksamhetens primära intressenter. Avseende rådgivning är det hela den offentliga sektorn, alltså tillsynsobjekten samt kommuner och regioner och gällande utvärdering inkluderas även Regeringskansliet (vår uppdragsgivare Kulturdepartementet samt ansvariga departement för våra tillsynsobjekt). Intressenter i privat sektor är leverantörer av arkivtjänster och arkivförvaring samt de som projekterar/bygger arkivlokaler. Nationella intressenter är även andra svenska tillsynsmyndigheter samt interna funktioner inom Riksarkivet såsom enheten för utredning och utveckling, enheten för ljud, bild och elektroniska arkiv samt leveransfunktionen och fastighetschef. Internationella intressenter är de övriga nordiska ländernas nationalarkiv.

Mål för tillsynsverksamheten

Tillsynsverksamheten stödjer informationshanteringen och arkivbildningen hos statliga, kommunala och regionala myndigheter och OSL-organ, m.fl. Tillsynsverksamheten bidrar till att Riksarkivet har överinseende över den offentliga arkivverksamheten (instruktion 2§) och nationell överblick (instruktion 3§).

Riksarkivets verksamheter ska genomsyras av öppenhet, tydlighet, engagemang och långsiktighet, vilket återspeglas i myndighetens övergripande mål. Här återges det urval av mål som har koppling till tillsynsverksamheten. Till varje mål redovisas vilken del av tillsynsverksamheten som bidrar till måluppfyllelse och på vilket sätt det sker. I förekommande fall redovisas delmål.

Vi är länken mellan dåtid, nutid och framtid

- **Vi har en bred överblick över arkivverksamheten såväl nationellt som internationellt.**

Målet att ha en bred överblick nationellt uppnås genom att de olika delarna av tillsynen samverkar och stödjer varandra med särskilt fokus på våra tillsynsobjekt. Det sker genom regelbundet återkommande inspektioner i kombination med en effektiv rådgivning och hantering av arkivlokals- och skadeärenden, samt genom att utvärderingen görs på grundval av den kunskap som ackumuleras i tillsynsverksamheten.

Överblickens kompletteras genom ett omvärldsbevakande deltagande i nationella konferenser och samarbeten/nätverk på arkivområdet.

Tillsynen bidrar även till målet att ha en bred överblick över arkivverksamheten internationellt, främst genom deltagande i konferensen Nordiska arkivdagar och genom kontakter med tillsynsverksamheten på övriga nordiska riksarkiv.

Delmål 2020-2023: Utveckla kontakterna med de övriga nordiska riksarkiven genom att ta till vara deras erfarenheter i arbetet med att utveckla våra metoder för tillsyn, särskilt inom området utvärdering, samt dela med oss av våra erfarenheter.

- **Vi är en eftersökt samarbetspartner.**

Målet att vara en eftersökt samarbetspartner uppnås i tillsynen främst genom att våra intressenter efterfrågar våra inspektioner och vår rådgivning, och ständigt signalerar att vi kan vara ännu mer aktiva (inspektera tötare, svara fortare på begäran om råd och yttranden). Vårt utvecklingsarbete med att ta fram nya metoder för tillsyn genererar också intresse hos tillsynsobjekten och vilja att samarbeta och samverka i detta, vilket också tillför oss mer kunskap och kvalitetssäkrar utvecklingsarbetet.

- **Vi utnyttjar ny teknik och nya arenor när vi kommunicerar med användarna.**

Tillsynsverksamheten bidrar till måluppfyllelse när vi utvecklar våra tillsynsmetoder i riktning mot mer digital form, främst inom rådgivning i syfte att nå fler.

Delmål 2020-2023: Öka den digitala tillgängligheten bl.a. genom att öka publicering av generell rådgivning på hemsidan.

- **Vi är synliga och tar plats i samhället.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen då vi besöker eller på annat sätt interagerar med myndigheter vid inspektioner och rådgivningsmöten. Utöver detta är vi synliga och tar plats i samhället då vi deltar i samråd och även då vi digitalt förmedlar generell rådgivning på Riksarkivets webbplats.

- **Vår kompetens är aktuell och tillgänglig.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen då vi håller vår kunskap aktuell och förmedlar den på ett anpassat sätt. Det gör vi bl.a. genom att ständigt tolka och tillämpa regelverket på arkivområdet i externa relationer till hela den offentliga förvaltningen.

- **Våra tjänster uppfattas som relevanta i samhället.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen då våra intressenter upplever oss som en relevant aktör i frågor som rör den offentliga förvaltningens arkivhantering. De myndigheter vi kommer i kontakt med upplever att vi bidrar till att deras arkivhantering förbättras och förutsättningarna för regelefterlevnad ökar.

Delmål 2020-2023: Etablera en form för utvecklingsarbete som bland annat inkluderar kontakt med de övriga större arkivmyndigheterna (kommun, region) i Sverige och med de övriga nordiska riksarkiven.

Samhällets arkivinformation är säkrad

- **Vi förmedlar vår kompetens inom långsiktigt bevarande.**

Tillsynsverksamhetens del av måluppfyllelsen finns inom ramen för den kunskap som vi förmedlar genom inspektion och rådgivning. Därför är det viktigt att ta fram metoder för tillsyn som gör att arkivvård av elektroniska handlingar kan granskas på ett ändamålsenligt sätt.

Delmål 2020-2023: Ta fram inspektionsmetod för kontroll av elektronisk arkivbildning och arkivvård.

- **Vi är en resurs för den offentliga förvaltningen i frågor rörande informationshantering.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen då vi genom alla delar av tillsynsverksamheten ger myndigheterna kunskap om regelverk för arkivvården och brister i regelefterlevnaden, samt motiverar till åtgärder. Tillsynen i sig tillhandahåller en samverkansytta för arkivmyndigheten och tillsynsobjekten, en plattform där vi tillsammans kan arbeta för en god

arkivhantering i förvaltningen som uppfyller de politiska mål som uttrycks i arkivlagen.

Genom vår tillsyn medverkar vi till förbättrad insyn, effektivare förvaltning och förbättrad tillgång till information. Vi bidrar till att lyfta upp positiva effekter av en god arkivhantering och aktualisera brister som behöver åtgärdas för att uppnå regelefterlevnad.

- **Vi ser dagens myndighetsarkiv som framtidens kulturarv.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen då vi inom ramen för inspektion och rådgivning ständigt förmedlar syftet med arkivbildningen enligt arkivlagen 3 § (myndighetsarkiven är en del av det nationella kulturarvet). Som arkivmyndighet har vi i tillsynsverksamheten en unik position att synliggöra helheten och kopplingen mellan dåtid, nutid och framtid.

- **Våra regler efterlevs och får spridning.**

Tillsynsverksamheten är en viktig del av måluppfyllelsen genom att våra inspektioner, rådgivning och övrig ärendehantering i hög grad bidrar till att våra regler efterlevs och får spridning. I detta avseende är tillsynen i kombination med främjande ett effektivt verktyg.

Delmål 2020-2023: Få ökad efterlevnad och spridning av våra regler, i synnerhet när det gäller hantering av elektronisk information, genom utveckling av inspektionsmetod för elektronisk arkivbildning och arkivvård.

Delmål 2020-2023: Utveckla fler indikatorer inom tillsynsverksamheten för att tydligare mäta effekten av inspektionerna och synliggöra förbättringarna.

Arkiven är tillgängliga för alla

- **Alla våra arkiv är förtecknade och sökbara.**

Här finns en mer långsiktig koppling mellan målet och tillsynsverksamheten. Om myndigheterna utför arkivvården på rätt sätt, vilket främjas av effektiv tillsyn, blir resultatet av det att myndigheterna kan leverera förtecknade och sökbara arkiv till Riksarkivet.

En effektiv tillsynsverksamhet

I denna del av strategin redovisas inriktning, metoder och prioriteringar för de olika delarna av tillsynsverksamheten. Som grund för en effektiv tillsyn ligger kravet på en enhetlig, logiskt sammanhållen och begriplig tolkning och tillämpning av regelverket.

Inspektion

Inspektioner bedrivs inom ärendehantering och enligt beslutade ärendehandläggnings-rutiner för olika inspektionsmetoder. Följande metoder används vid inspektioner:

- Systeminspektion (fastställd checklista)
- Anpassad inspektion (delar av systeminspektion som uppföljning, behovsprövad inspektion eller för OSL-organ eller enskilda som förvarar allmänna handlingar (i enlighet med överlämnandelagar), och där den del av arkivbildningen som kontrolleras är begränsad)
- Objektinspektion (t.ex. hantering av elektroniska handlingar, förvaring/arkivlokaler samt arkivredovisning)
- MArk-inspektion (Mätning av mognadsnivåer inom arkivbildning och arkivvård)

Inspektionerna ska vara regelbundet återkommande enligt en långsiktig plan efter gruppering av myndigheter i politikområden med grund i departementstillhörighet. Den långsiktiga planen bryts ner i årsplaner. Till denna tillkommer behovsprövade inspektioner efter indikationer om bristande regelefterlevnad. Beslutad årsplan är den grund som handläggarens avisering om inspektion expedieras utifrån.

Brister som framkommer vid inspektion kan föranleda förelägganden om åtgärder. Dessa ska grunda sig på den tolkning och tillämpning som tillsynsenheten svarar för. Målet är liknande bedömningar i liknande situationer.

Inriktning och prioritering 2020-2030:

- Starta en ny inspektionsomgång och inspektera samtliga tillsynsobjekt enligt fastställd långsiktig plan (för vissa grupper av OSL-organ avses urval)
- Under perioden 2013-2019 har tillsynsobjekten huvudsakligen inspekterats med systeminspektion eller anpassad inspektion. Inriktningen under 2020-2030 är att öka antalet inspektionsmetoder och i högre grad anpassa val av metod.

Särskilt fokus under perioden 2020-2023:

- Påbörja den nya inspektionsomgången enligt långsiktig plan.

- Ta fram metod för objektsinspektioner av hantering av elektroniska handlingar.
- Ytterligare öka anpassade val av inspektionsmetod baserade på förhållanden och förutsättningar för olika tillsynsobjekt.

Rådgivning

Rådgivningen omfattar den offentliga förvaltningens arkivhantering utifrån de mål som uttrycks i arkivlagen samt de krav som ställs genom Riksarkivets föreskrifter. Rådgivning bedrivs i olika former i enlighet med fastställda rutiner. Rådgivning sker till samtliga tillsynsobjekt samt till kommuner och regioner. Utöver rådgivning om tolkning av regelverk till dessa svarar vi också rent allmänt på frågor om statlig arkivhantering till en bredare grupp intressenter.

Samråd med kommunala arkivmyndigheter

En särskild uppgift rör den skyldighet den kommunala arkivmyndigheten för ett kommunalt samordningsförbund enligt lag (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, har att samråda med Riksarkivet inför beslut om förbundets arkivvård.

Inriktning och prioritering 2020-2030:

- Utveckla generell rådgivning så att fler inkommande frågor kan hänvisas till information på webbplatsen.

Särskilt fokus under perioden 2020-2023:

- Inom ramen för framtagning av objektsinspektion för elektroniska handlingar ta fram generell rådgivning för strategi för bevarande av elektroniska handlingar samt plan för informationssäkerhet m.m. för publicering på webbplatsen.
- Utveckla en form av nyhetsbrev för aktuella frågor inom rådgivningsområdet.

Utvärdering

Utvärderingen görs utifrån uppdraget att Riksarkivet ska utvärdera arkivhanteringen i hela den offentliga förvaltningen och på grundval av den kunskap som ackumuleras i den övriga tillsynsverksamheten eller tas fram genom särskilda utvärderingsmetoder.

Utvärdering sker på följande sätt:

- Sammanfattande rapporter per politikområde, utifrån de beslut som fattats inom inspektionerna. De sammanfattande rapporterna hanteras i enlighet med beslutad kommunikationsplan.

- Total sammanfattande rapport över alla politikområden när samtliga områden i den långsiktiga inspektionsplanen har behandlats.
- Statistik utifrån nyckeltal/indikatorer, årlig i bl.a. årsredovisning
- Modell för mognadsmätning förvaltas och är tillgänglig för myndigheter på Riksarkivets webbsida
- Enkäter och sammanställningar av dessa, i syfte för att samla in och presentera specifik information som inte kunnat inhämtas i tillräcklig grad inom inspektion och rådgivning.

Enskilda organ som förvarar allmänna handlingar

Utifrån Lagen om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring (2015:602) har Riksarkivet ansvar för tillsynen. I detta ingår att föra register över enskilda organ som förvarar statliga arkiv, ta emot anmälningar om ändringar i registret och förlängd förvaringstid, ta emot årliga rapporter och regelbundet inspektera förvaringen. Uppdraget hanteras inom tillsynsverksamheten.

Arkivlokalsärenden

Avser att på ett resurseffektivt och kvalitetssäkert sätt avge yttranden till tillsynsobjekten i samband med om-, ny och tillbyggnad av arkivlokal samt hyrd arkivlokal (arkivlokalsärenden). Information om regler för arkivlokaler och hur tillsynsobjektets begäran om yttrande ska se ut är publicerad på Riksarkivets webbplats.

Skadeärenden

Avser att ta emot anmälan om och besluta om åtgärder rörande skador på fysiska databärare, främst papper, hos tillsynsobjekten i deras arkivlokaler. Vid behov inhämtas sakkunskap från Riksarkivets konservatorer rörande åtgärder för bevarande.

Ärenden om överlämnande och införlivande

Avser att ta emot rapport från myndigheter som planerar att överlämna och införliva handlingar i samband med verksamhetsövergång samt efter att senast sex månader efter att överlämnandet har skett, ta emot dokumentation från myndigheten.

Bevaka gruppen tillsynsobjekt

En viktig grundsten i tillsynsverksamheten är att ha kontroll över förändringar i gruppen tillsynsobjekt, avseende såväl nya som upphörda myndigheter samt ändrad departementstillhörighet. De myndigheter och andra organ som ingår i gruppen tillsynsobjekt redovisas i en förteckning som hålls publicerad på Riksarkivets webbplats.

I uppgiften att bevaka gruppen tillsynsobjekt ingår även att ta emot indikationer på bristande regelefterlevnad (ärendetyp övriga tillsynsärenden). Efter en inledande bedömning och svar på frågeställningar görs en bedömning av behov av kontroll hos myndigheten (behovsprövad inspektion).

Utveckla tillsynsverksamheten och metoderna för tillsyn

Vårt utvecklingsarbete med att ta fram nya metoder för tillsyn genererar intresse hos tillsynsobjekten och vilja att samarbeta och samverka i detta, vilket också tillför oss mer kunskap och kvalitetssäkrar utvecklingsarbetet. Den uttalade ambitionen att samverka i staten, att ge och ta och utnyttja kunnandet i hela staten, påverkar oss att bedriva utvecklingsarbete även i kontakt med de övriga större arkivmyndigheterna i Sverige (kommun, region) och med de övriga nordiska riksarkiven.

Ett viktigt inslag i utvecklingsarbetet av tillsynsverksamheten är de samtal om praxis och tillämpningsdiskussioner som pågår kontinuerligt mellan medarbetarna på tillsynsenheten.

Samverka med offentlig förvaltning i tillsynsfrågor på strategisk nivå

Vi samverkar med Kammarkollegiet i regeringens uppdrag att stödja myndigheter som är föremål för omlokalisering. Samverkan i tillsynsfrågor sker även genom att vi aktivt medverkar i nätverket *Tillsynsforum*, och genom att vi bedriver utvecklingsarbete tillsammans med andra arkivmyndigheter och andra myndigheter med tillsynsuppdrag. Avsikten är att hitta former för att samverka mer i staten och hela den offentliga sektorn, ha en gemensam omvärldsbevakning och lära av varandras erfarenheter.

Särskilt fokus under perioden 2020-2023:

- Stödja myndigheter som är föremål för omlokalisering t.o.m. 2020 genom deltagande i arbetsgrupp och information på webbplatsen.
- Ingå i styrgruppen för *Tillsynsforum*.
- Delta i EU-projektet Archive by Design.

Informera och svara på frågor om tillsynsverksamheten

Sker främst på Riksarkivets webbplats men även via aviseringsskrivelser i inspektionsärenden och i anslutning till rådgivningen. Information ges även i viss mån genom monterverksamhet på konferenser och genom att ta emot studiebesök av olika slag. Vi tar emot och svarar på frågor från såväl allmänhet och enskilda organisationer rörande vår verksamhet och god arkivhantering.

Delta i konferenser på arkivområdet

Tillsynsverksamheten deltar i konferenser med olika syften. Som deltagare blir det ett led i arbetet med omvärldsbevakning. I rollen som föreläsare ges vi möjlighet att förmedla information från vår verksamhet.

Bilaga 1

Riksarkivets tillsynsobjekt är:

1. statliga myndigheter
 2. sådana organ som avses i 2 kap. 4 § första meningen offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) när det gäller arkiv som härrör från den verksamhet som avses i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen,
 3. enskilda organ som förvarar statliga arkiv med stöd av lagen (2015:602) om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring, och
 4. Svenska kyrkan när det gäller arkiv som förvaras med stöd av lagen (1999:288) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m. Förordning (2015:607)
-

